

298

La pubilla

(ALDC, III, 519. La pubilla)

Pubilla és un mot que, a partir del llat. PUPILLA ‘persona menor d’edat’ (com el masculí PUPILLUS), coneix algunes var. formals així com semàntiques: pot ser ‘primera filla’ i ‘filla única’, al Principat sobretot, ‘hereva dels pares en absència de fills mascles’; significats que aquí no precisarem a nivell geogràfic i, en canvi, tindrem en compte la seva variació fonètica: **1)** quant a la doble opció [b]/[v], *pu[b]illa*, amb bilabial fricativa o eventualment oclusiva, és l’evolució normal de la -P- interior de PUPILLA (com SAPONE > *sabó*), mentre que la var. *pu[v]illa*, *pu[v]ila* presenta una labiodental que és resultat d’una dissimilació de les dues bilabials: [p]...[b] > [p]...[v], pròpia sobretot del Camp de Tarragona, on també tenim *Po[v]oleda* ‘Poboleda’, *pro[v]e* ‘pobre’, *pre[v]ina* ‘pebrina’; **2)** quant al doble resultat [ʎ]/[l], *pubila* reflecteix el tractament del grup -ĪLL- simplificat en -ĪL- per dissimilació de quantitat (ī llarga i l llarga), fenomen propi del llat. vg. del nord-est de la Península, on VĪLLA > *vila*, ARGĪLLA > *argila*, STĒLLA > *estela*, *estel*, mentre que *pubilla* seria resultat d’un tractament mig savi. Afegim-hi encara

la variant *p[o]billa*, *p[o]bila* amb una [o] pretònica que té a veure amb l’alternança [o]/[u] davant /i/ tònica (cf. *c[o]sí/c[u]sí*, *m[o]li/m[u]li*), que arrossega mots amb *u* originària (com ha passat en els casos de *cr[u]ixir/cr[o]ixir*, *j[u]stícia/j[o]stícia*, etc.).

Altres mots: *hereva*, femení de *hereu* (< llat. HEREDE), que antigament servia per al femení (cf. alg. [ar'ew] 85), que coneix la var. *hereua* 132, 138, 139, 142, 144, analògica de *hereu*, i la diftongada *herieva* 134, 137 a partir d’una [ɛ], com *prieu* ‘preu’, *corrieu* ‘correu’, diftongació que no té res a veure amb el castellà; cal afegir-hi *heredera* 136 (< cast.); *ainada* ‘filla única, filla gran’, occitanisme del ross., probablement importat del fr. *ainée* (< *aisnée* < *ainznée* ‘nascuda abans’); *primera filla* 93; *primera de la família* 87; *filla gran* 145; *filla major* 163, 177, 181, 190; *filla única* 52, 67, 70, 71, 87, 98, 113, 135, 140, 172, 185, 186, 189; *xica única* 166; *filla a soles* 183.

Són mots normatius *pubilla*, *hereva*, *hereua*, des del DG₁, 1932, i *pubila*, des del DIEC₁, 1995.

